

تحلیلی بر فیلم «نورنبرگ» ۲۰۲۵ از منظر چهارچوب سیستمی عصبی-شناختی

کالبدشکافی «هک معکوس» در معماری ذهن

تحلیل

جعفر نصاری‌فر
تحلیل‌گر سیاست و نورومدیا

«این تحلیل بر مبنای «چهارچوب تحلیلی سیستمی عصبی-شناختی» که بر پایه یافته‌ها و متون معتبر بین‌المللی در حوزه علم اعصاب شناختی توسط نگارنده توسعه داده شده، صورت گرفته است.»

در پارادایم نبردهای نوین، سینما از یک ابزار بیانی صرف به مثابه یک «فایل اجرایی» (Executable File) - بر سخت‌افزار مغز مخاطب عمل می‌کند. سینماگران امروز، در جایگاه «معماران ذهن»، با «هک‌های شناختی» قرار دارند که با کدهای صوتی و تصویری، پروتکل‌های امنیتی ذهن را هدف قرار می‌دهند. فیلم «نورنبرگ» (۲۰۲۵) با بازی درخشان راسل کرو، نمونه‌ای استثنایی از یک شکست سیستمی در این فرآیند است: پروژه‌ای که در آن سرمایه‌گذاران و مهم‌تر از همه جیمز ووندرپیت، نویسنده و کارگردان فیلم، احتمالاً قصد داشتند نازیسم را به عنوان «شر مطلق» معرفی و آن را در پیشگاه وجدان بشری محاکمه کنند؛ اما این فرآیند به دلیل عدم آگاهی یا آگاهی ناقص از سازوکارهای عصبی-شناختی انسان‌ها به عنوان مخاطبان کنشگر، در لایه‌های زیرین ادراک، با بازتولید «اقتدار مطرود» انجامید.

اگر بخواهیم به جای قضاوت درمورد فیلم، مکانیزم اثرگذاری آن روی مدارهای مغزی را با استفاده از مدل فوق‌الذکر، کالبدشکافی کنیم، بزرگ‌ترین عامل وارونه شدن هک با معماری ذهنی فیلمساز را می‌توان در سپردن نقش «هرمن گورینگ» به راسل کرو دانست. فیلمساز با این کار، کدهای کهن‌الگوی را که در قامت نقش گلا دیاتور توسط راسل کرو برای سالیان متمادی به عنوان اسطوره مثبت برای بسیاری از مخاطبان تبدیل کرده بود با یک الگوی منفی درهم آمیخت و با این کار یک خطای فاحش در محاسبات «بارگذاری معنایی» مرتکب شد. واقعیت این است که راسل کرو در حافظه بیولوژیک و سینمایی مخاطب جهانی، فقط یک بازیگر نیست؛ او پس از ایفای نقش «ماکسیموس» در شاهکار سینمایی «گلا دیاتور» به حامل کد او نیز تبدیل شده بود. ماکسیموس در ضمیر ناخودآگاه جمعی، نماد «وفاداری تا پای جان»، «صلابت در مظلومیت» و «بیستادگی در برابر امپراطور فاسد» شناخته می‌شود و وقتی این کد عاطفی

قدرتمند در کالبد شخصیت گورینگ قرار می‌گیرد، مغز مخاطب دچار یک ناهماهنگی شناختی (Cognitive Dissonance) می‌شود. همین امر باعث می‌شود تا معماری و یا هک شناختی مخاطب فیلم با شکست مواجه شود. هدف فیلمساز، ارسال پیام‌های ضد نازیسم به ذهن تماشاگران از طریق دیالوگ‌های منطقی روان‌پزشک و دادستان است که قرار است لایه منطقی مغز یا PFC نقش پریش پیشانی را تحت

تأثیر قرار دهد؛ اما در لایه بیولوژیک و غریزی (سیستم لیمبیک)، کارنرهای راسل کرو، پیام‌های متضادی را ارسال می‌کند که ذهن مخاطب برای پذیرش آن در ناخودآگاه خود آمادگی بیشتری دارد. در سکانس کلیدی پایانی فیلم، زمانی که گورینگ بروفاداری‌اش به پیشوا تأکید می‌کند، مغز مخاطب به دلیل «پرایم» شدن با خاطره گلا دیاتور، این وفاداری را نه به عنوان یک دکماتیسم منفی و جنایتکارانه، بلکه به عنوان همان

«فصلیت سربازی و شرافت وفاداری به امپراطور بر حق» - پردازش می‌کند. اینجاست که می‌توان ادعا کرد: فیلمساز با فراخوانی یک قهرمان اسطوره‌ای برای بازی در نقشی که قصد داشته آن را در قامت یک شرور تاریخی نمایش دهد، عملاً پروتکل انزجار را هک و آن را به پروتکل همدلی تبدیل کرده‌است.

در چهارچوب تحلیلی سیستمی عصبی-شناختی، وفاداری را نه به عنوان یک دکماتیسم اولویت بالاتر (High Priority) نسبت

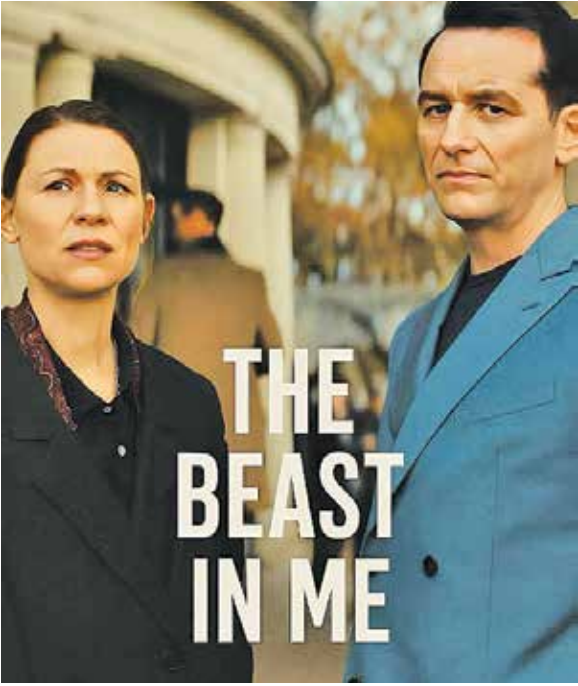
به «کلمه» در سلسله‌اعصاب مرکزی دارد. فیلم نورنبرگ تلاش می‌کند با استفاده از گزاره‌های تحقیرآمیز کلامی از زبان روان‌پزشک و دادستان، گورینگ را تحقیر کند. دیالوگ روان‌پزشک که گورینگ را یک مرد چاق در سلول انفرادی خطاب می‌کند، اوج تلاش کارگردان برای تحقیر گورینگ به‌استناد به بدریختی و نامتناسب بودن بدن است که این سلسله‌واژگان در مقابل نگاه نافذ و صدای مقتدر و بم گورینگ را که با زاویه مناسب دوربین، قدرتمندتر بازنمایی شده بود، با شکست مواجه کرد.

در متون شناختی گفته می‌شود، شکاف عمیق میان «آنچه شنیده می‌شود» و «آنچه دیده می‌شود»، به زدی‌های با نام «اثر بازگشت معکوس (Backfire Effect)» می‌انجامد. در این اثر، وقتی مخاطب متوجه می‌شود که فیلمساز سعی دارد با استفاده از قدرت واژگان، واقعیتی متفاوت از قدرت تصویری بازیگر را به او تحمیل کند، وارد حالت دفاعی می‌شود. در این حالت، منبع پیام (فیلمساز و سیستم قضایی دادگاه) در ذهن مخاطب به عنوان یک «واحد فریبکار» شناسایی و بلاک می‌شود. در واقع، فیلمساز به جای هک مغز تماشاگر، خودش قربانی الگوریتم اشتباهی شده‌است که در آن، کد «کارنرهای صری» بر کد «اخلاق کلامی» غلبه داده‌است.

بجز این موارد که به ساختار درونی فیلم بازمی‌گردد، موضوع زیست‌بوم نورومدیا و ویروسی شدن «ویز» نیز در تأثیرگذاری و موفقیت یا شکست پیام‌های فیلم مؤثر است. در حال حاضر، فیلم دیگر یک کل یکپارچه که در سالن تاریک سینما یا نمایشگرهای دیجیتال تمام شود، به شمار نمی‌آید. امروزه، فضای مجازی به عنوان یک «محیط واسط» تبدیل شده که توانایی مهندسی معکوس پیام‌ها و کدهای پنهان فیلم‌های سینمایی و به طور کلی هر تصویر متحرکی را دارد. در مورد فیلم نورنبرگ، قطعات کوتاهی از تقابل‌های کلامی گورینگ و روان‌پزشک دامی گرفتار شود که آن را برآری ذهن مخاطبانش تدارک دیده بود.

ضرورت نقد تازه

آنچه در این تحلیل بیان شد ضرورت گذار به مهندسی پداقتی ادراک را در تولید هرگونه اثر هنری راهبردی به تمامی کنشگران عرصه رسانه و قدرت نرم گوشزد می‌کند. باگ موجود در طراحی و اجرای پروژه انتقال پیام اخلاقی فیلم «نورنبرگ» اثبات می‌کند که «نیت خوب» برای ساخت یک اثر استراتژیک کافی نیست. اگر معمار رسانه، آناتومی نفوذ و تاریخچه عاطفی کدها (مانند سابقه نقش‌های یک بازیگر) را نداند، پامی که برای نجات یا تحریب می‌فرستد، می‌تواند در خروجی ذهن مخاطب به یک ضد پیام تبدیل شود. ما نیازمند عبور از نقدهای سنتی و ذوقی سینمایی و رسیدن به «تحلیل‌های سیستمی عصبی-شناختی» هستیم. در نبرد شناختی امروز، پیروزی از آن کسی نیست که بلندتر فریاد می‌زند، بلکه از آن کسی است که بداند چگونه کدهای تصویری و کهن‌الگویی را بدون ایجاد تعارض در لایه‌های مغز، به زیرساخت‌های باور مخاطب تزریق کند. فیلمساز نورنبرگ، هرکلی بود که توسط سوزه خوش‌حک شد، چراکه فراموش کرده بود در دنیای نورومدیا، تماشاگر یک سوزه منفعل نیست، بلکه یک سیستم پردازشگر هوشمند است که هرگونه ناهماهنگی میان فرم و محتوا را به نفع «قدرت برتر» احتی اگر شرور باشد) تفسیر می‌کند.

کنند. همچنین نشان می‌دهد که کنجکاو و میل به کشف حقیقت، اگر با زخم‌های حل نشده همراه شود، ممکن است خود به شکلی از خشونت بدل گردد. در این مسیر، سربال مخاطب را وادار می‌کند که نه تنها درباره شخصیت‌ها، بلکه درباره واکنش‌های خودش نیز تأمل کند. فرعی اشاره کرده‌اند. در وب‌سایت‌هایی مانند راتن تومیتوز، امتیاز کلی سربال نشان داده شده است. استقبال مناسب منتقدان است و در میان مخاطبان نیز واکنش‌ها حاکی از نوعی دوگانگی است: گروهی آن را اثری عمیق و درگیرکننده می‌دانند و گروهی دیگر معتقدند که سربال می‌توانست با فشرده‌گی بیشتر، تأثیرگذاری قوی‌تری داشته باشد. این حال، حتی منتقدان سخت‌گیر نیز عموماً بر این نکته اتفاق نظر دارند که «هیولای درون من»، اثری متفاوت در میان تولیدات انبوه تریلرهای تلویزیونی است؛ و آنچه در نهایت سربال را متمایز می‌کند، تمرکز آن بر روابط قدرت و اخلاق است. سربال به‌طور ضمنی به این مسأله می‌پردازد که چگونه جایگاه اجتماعی، ثروت و روایت‌های رسمی می‌توانند حقیقت را پنهان یا دستکاری

واقعیت این است که راسل کرو در حافظه بیولوژیک و سینمایی مخاطب جهانی، فقط یک بازیگر نیست؛ او پس از ایفای نقش «ماکسیموس» در شاهکار سینمایی «گلا دیاتور» به حامل کد او نیز تبدیل شده بود. ماکسیموس در ضمیر ناخودآگاه جمعی، نماد «وفاداری تا پای جان»، «صلابت در مظلومیت» و «بیستادگی

در برابر امپراطور فاسد» شناخته می‌شود

اخبار

اکران نیم‌بهای «احمد» جمعه ۱۹ دی ماه

به مناسبت سالروز شهادت احمد کاظمی، فیلم سینمایی «احمد» به کارگردانی امیرعباس ربیعی و تهیه‌کنندگی حبیب‌والی نژاد محصول مشترک سازمان سینمایی سوره و مؤسسه تصویرشهر، روز جمعه ۱۹ دی به صورت نیم‌بها در سینماهای سراسر کشور اکران می‌شود. این اثر به نویسندگی امیرعباس ربیعی و رضا محبی، قصه‌ای ناگفته از شهید احمد کاظمی در ۱۸ ساعت سرنوشت‌ساز و ابتدایی زلزله بم است. تیتو صالحی، توماج دانش بهزادی، ساره رشیدی، مهیار شاپوری، عباس جلیل‌زاده، عماد درویشی و ... بازیگران این فیلم سینمایی هستند.

افتتاحیه دوازدهمین دوسالانه بین‌المللی کاریکاتور

دوازدهمین دوسالانه بین‌المللی کارتون و کاریکاتور تهران، پنجشنبه ۱۸ دی ۱۴۰۴ در رواق فرهنگستان هنر افتتاح می‌شود. دوازدهمین دوسالانه بین‌المللی کارتون و کاریکاتور تهران ساعت ۱۵ امروز با حضور معاون هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، آیدین مهدی‌زاده مدیرکل هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، محمدباقر اعلمی سرپرست سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، محمد خراسانی‌زاده معاون هنری شهرداری تهران، جعفر واحدی مدیرعامل مؤسسه توسعه هنرهای تجسمی معاصر، سید مسعود شجاعی طباطبائی دبیر دوسالانه و گوشتیو داور برزیلی این رویداد و دیگر اعضای شورای سیاست‌گذاری و اجرایی دوسالانه، پیشکسوتان کارتون و کاریکاتور و هنرمندان و هنردوستان، در رواق فرهنگستان هنر افتتاح می‌شود. دوسالانه دوازدهم همزمان با تهران در شهرهای مشهد، رشت و تبریز افتتاح خواهد شد.

در این رویداد ۴۴۶ اثر از ۷۰ کشور در بخش کارتون موضوعی با عنوان عجله، بخش کارتون با عنوان آزاد، بخش کمیک استریپ با عنوان آزاد، بخش کاریکاتور چهره با عنوان‌های پرویز شاپور، کامبیز درم‌بخش، اردشیر محضی، غلامعلی لطیفی و جواد علیزاده به نمایش در می‌آید. **ایرنا**

نمایش «مسافران» بهرام بیضایی در موزه سینما

فیلم «مسافران» ساخته بهرام بیضایی امروز پنجشنبه ۱۸ دی، ساعت ۱۷ در موزه سینما، سالن فردوس روی پرده خواهد رفت. این فیلم که از آثار ماندگار سینمایی ایران به‌شمار می‌رود، به همت فیلمخانه ملی ایران مرمت شده‌است. مژده شمسیایی، جمیله شیخی، هما روستا، فاطمه معتمدآریا، آتیلا پسیانی و مجید مظفری از جمله بازیگران این اثر سینمایی هستند. تماشای این فیلم برای علاقه‌مندان آزاد و رایگان است. **امهر**

انتشار «بی‌داد» و «راز هستی»

آلبوم «بی‌داد» و آلبوم «راز هستی» عنوان ۲ پروژه موسیقایی در فرآیند تولید و فروش آثار موسیقایی در فضای مجازی هستند که طی روزهای گذشته در دسترس مخاطبان و علاقه‌مندان موسیقی کلاسیک ایرانی قرار گرفتند. «بی‌داد» در روزهای گذشته با هنرمندی اسماعیل غلامی از هنرمندان اهل خوزستان در قالب شش قطعه موسیقایی منتشر شده‌است. «آرس»، «کارون»، «هراز»، «پیداد»، «لوند» و «بهمنشیر» عنوان آثاری هستند که در این آلبوم پیش روی مخاطبان قرار گرفته‌اند. آلبوم «راز هستی» نیز یکی دیگر از مجموعه‌های تازه منتشر شده در حوزه موسیقی است که با هنرمندی محمد سیفی و بهزاد شرافین‌فر منتشر شده‌است. «پیداد»، «اشک»، «هستی»، «وهم»، «نهان» و «راز» عنوان آثاری هستند که در این آلبوم گنجانده شده‌اند. **امهر**

نمایشگاه عکاسی «سرزمین زیبایم ایران» در خانه هنرمندان ایران

نمایشگاه عکاسی «سرزمین زیبایم ایران» با ارائه مجموعه‌ای بی‌نظیر، کمپاب و بدیع از تصاویر ایران فرهنگی و کهن، در خانه هنرمندان ایران برگزار می‌شود. آثار این نمایشگاه از میان بیش از ۴۰۰ اثر ارسال‌ای در دبیرخانه گروه هنر معاصر سوره و بهار هفته دآوری تخصصی انتخاب شده و در نهایت ۶۰ اثر برگزیده موفق به راهیابی به این رویداد هنری شده‌اند. «اعظم باغبان»، مدیر هنری و «احسان البایسی» مشاور عالی هنری و راهبردی این رویداد است. داریوش محمدخانی، احسان علبرخانی و مصطفی اکبری در کنار سایر هنرمندان عکاس در این نمایشگاه حضور دارند و یاد و خاطره زنده‌یاد «حمیدرضا درجانی» به نمایش آتارش گرامی داشته می‌شود. آیین گشایش نمایشگاه جمعه ۱۹ دی ماه است و تا ۲۶ دی ادامه دارد.